

XIII. Z ŻYCIA DEKANATU

WPROWADZENIE DO DZIEJÓW SZCZECINECKIEGO DEKANATU

Wykład w Muzeum Regionalnym podczas sympozjum historycznego z okazji 40-lecia diecezji

I. Pierwszy kapłan

Dzieje szczecineckiego dekanatu należy rozpocząć od obszerniejszej relacji na temat pierwszego dziekana ks. płka Anatola Sałagi¹. Z *KRONIKI Szczecinka* jego autorstwa dowiadujemy się o początkach duszpasterstwa katolickiego w powojennym Szczecinku: *Nie zastałem ani kapłana katolickiego, ani katolickich autochtonów. Małeńki katolicki kościółek pw. Świętego Ducha był doskonale zrealizowaną „brzydota spustoszenia”. Dach podziurawiony kulami, okna wybite, wszystkie drzwi i zamki wylamane, tabernakulum strzaskane i wyrzucone na ulicę. Na zimnych granitowych stopniach doszczętnie ogołoconego ołtarza i na jego wilgotnej kamiennej mensie ślady i relikty sprofanowanego Chleba Żywota...*

Nic nie pozostało we wnętrzu tego kościółka nie zniszczonego, nie sponiewieranego. Naczyń, szat, bielizny kościelnej – ani śladu. Plebania, małeńki „domek na kurzych nóżkach”² zdewastowana gruntownie i ze znajomością rzeczy... Z inwentarza jej nie pozostało dosłownie nic. Poza zwałami śmiecia, padliny, papierów i w drzazgi rozbitych mebli. W ogródku, pod oknami plebanii długi rząd mogił żołnierskich i jenieckich³. Z rozmów z pierwszymi mieszkańcami Szczecinka wynika, że kościół po zdobyciu miasta Sowieci zamienili na magazyn, a zakrystię na stajnię dla koni⁴.

Ks. płk Anatol Sałaga – autor dziesięciostronicowego maszynopisu – kroniki scharakteryzował w sposób iście literacki pierwszy rok swojej posługi duszpasterskiej w Szczecinku i okolicy określonej w 1946 roku mianem dekanatu szczecineckiego⁵. Ten bezcenny dokument z konieczności trzeba opatrzyć „kontekstem historycznym”, a więc innymi materiałami źródłowymi i relacjami naocznych świadków⁶.

¹ Ks. płk Anatoliusz Albin Jan Sałaga urodzony w Olkuszu (zabór rosyjski) 17 II 1895 roku (wg kalendarza juliańskiego 1 III 1895 roku). Ochrzczony przez ks. Leona Brykalskiego w kolegiacie pw. św. Andrzeja Apostoła w Olkuszu 11 VI 1895 roku (kalendarz gregoriański), czyli 23 VI 1895 roku (kalendarz juliański). Metryka urodzenia i chrztu z podwójnymi datami sporządzona została w języku starocerkiewnym pod nr 152/1895. Świecenia kapłańskie otrzymał 21 stycznia 1923 roku w Warszawie z rąk abpa Stanisława Galla – pierwszego biskupa polowego Wojska Polskiego (patrz: „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie”, 1923, nr 3, s. 54. Pierwszy proboszcz (11 IV 1945–27 VI 1949) i dziekan w Szczecinku (12 VI 1946–27 VI 1949). Zmarł w warszawskim szpitalu 26 VIII 1965 roku i został pochowany w grobowcu kapłanów archidiecezji warszawskiej 28 VIII 1965 roku na Starych Powązkach; por. cykliczne artykuły ks. Andrzeja Targosza w periodyku parafii pw. św. Rozalii *Posłaniec* w rozdziale „Z życia dekanatu”.

² Andrzej Targosz, Redemptorystowska parafia przy „małym kościółku”, w: *Posłaniec*, Szczecinek, nr 70 (2005), s. 39 wyjaśniono, dlaczego „domek na kurzych nóżkach” doczepiony był do kościoła: *Świątynia w stylu neoromańskim skromna i oszczędna w detalu architektonicznym połączona została z plebanią poprzez specjalne dwie ceglane arkady, aby w obliczu pruskiego prawa mogły stanowić jeden budynek. Między innymi wchodziła tu w grę kwestia podatkowa. Małej społeczności katolików korzystniej było płacić podatki od jednego, niż od dwóch budynków. Owe arkady nazwane przez A. Sałagę „kurzymi nóżkami” rozebrano w latach sześćdziesiątych XX wieku. Do dnia dzisiejszego pozostały po nich ślady na południowej ścianie świątyni.*

³ A. Sałaga, *KRONIKA Szczecinek*, Szczecinek 1946, s. 1-2.

⁴ Janusz Rautszko, Parafia Ducha Świętego w Szczecinku, w: *Posłaniec*, nr 31 (1998), s. 62–63; Piotr Mielczarek, nota historyczna [parafia pw. Ducha Świętego], w: *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1982, s. 358–359.

⁵ Na specjalnie zwołanej konferencji duchowieństwa 22 lipca 1946 roku proboszczowie ustalili granice swoich parafii dzieląc szczecinecki dekanat na jedenaście parafii. Dziś teren ten po kilku podziałach należy do czterech dekanatów.

⁶ Wiele światła na pierwsze lata powojennego Szczecinka wnosi korespondencja ks. Andrzeja Targosza z autochtonem ks. Joachimem Pawłem Lemke urodzonym 7 listopada 1932 roku w Szczecinku, a ochrzczonym w „małym kościółku” (wyświęcony na kapłana w Gorzowie Wielkopolskim 28 maja 1959 roku). Był pierwszym ministrantem ks. płka Anatola Sałagi i mieszkał na plebanii przy ul. Emilii Plater 10. Ważniejsze dla dziejów naszego miasta listy zostały opublikowane w parafialnym periodyku *Posłaniec*: „Wspomnienia mieszkańca przedwojennego Szczecinka” (nr 101, s. 75-76), „Przyczyny do dziejów Szczecinka” (nr 102, s. 70-71), „Przedwojenny szczecinecczanin” (nr 103, s. 71-72).